

Uit: Arts in verzet, Rein Posthuma.

Met toestemming van en dank aan Uitgeverij Peter Sasburg, Midwoud

Nationaal Steunfonds

Ik ben benaderd door Ben Kalb, de latere burgemeester van Zwaag. Hij zocht in 1942 een plaatselijke vertegenwoordiger voor het NSF, het Nationaal Steunfonds. Dit fonds keerde gelden uit aan onder andere zeemansvrouwen en Joodse onderduikers.

Contribuanten

Voor dit NSF werden contribuanten gezocht en de aldus verkregen bijdragen moesten periodiek worden afgedragen bij Fritz Conijn aan de Nassaulaan te Alkmaar.

Ben Kalb werkte in die tijd nog op de secretarie in Warmenhuizen.

.....

De contribuanten moesten natuurlijk met enige zorg worden uitgekozen, want het was illegaal werk.

Een nadeel van het werk voor het NSF was dat deze activiteit langzamerhand bij nogal wat mensen bekend raakte. Overigens konden hierdoor ook meer slachtoffers van het Duitse regime geholpen worden. Zo werd ik op een gegeven moment benaderd door schilder Stolp uit Schoorldam. Ik kende de schilder eigenlijk niet, want voor zover mijn herinnering gaat was het geen patiënt uit de praktijk van dokter van Hesteren. Het bleek om twee Joodse onderduikers te gaan, die uiteraard geen bron van inkomsten meer hadden.

Periodiek moesten de onderduikers in Warmenhuizen van een 'uitkering' worden voorzien, maar aangezien ik daar geen tijd voor had, werden mijn zuster Corrie, mijn verloofde Trijnke en mijn aanstaande zwager Klaas daarbij ingeschakeld. Je zou het een soort familiebedrijfje kunnen noemen. Ik kan mij niet herinneren dat ik me ooit zorgen over de risico's heb gemaakt. De immense voldoening die het je gaf mensen op die manier te kunnen helpen, verleende je een gerustheid die mij nu haast een beetje onwettelijk voorkomt. Mijn gedrag – zoals ik me achteraf realiseer – kwam enigszins voort uit impulsiviteit, naïviteit en zorgeloosheid.

.....

Een van de onderduikers was Ali Silver, die bij de familie Vogelaar aan de Oudewal zat. Haar eigenlijke naam was Marjan Porcelijn-Goubits,

.....

Haar man en haar kinderen waren eveneens her en der ondergebracht; waar wist ze niet. De angst en de zorgen die deze moeder had voor haar kinderen en haar man, heeft ze in elk geval met anderen kunnen delen. Haar geestkracht en haar absolute vertrouwen waren hartverwarmend. Zij heeft het geluk gekend na de oorlog weer met haar man en met haar kinderen te worden verenigd.

.....

Grebolder

En dan waren daar ook nog de drie ondergedoken echtparen bij Henk Klok in de Grebolder onder Schoorldam. De organisatie van deze onderduik berustte geheel op het initiatief van de groentehandelaar Lou Kalverdijk. Daarbij geholpen door schoonzoon Jan Weener en dochter Annie. Lou Kalverdijk had eens een Duitse officier op niet mis te verstane wijze duidelijk gemaakt dat hij niet gediend was van de hem gebrachte Hitlergroet.

.....

Jan en Annie voorzagen de mensen in de Grebolder per kano van voedsel. Die kano werd dan geladen achter de huizen van bakker Piet Dissel en kruidenier Jacob Speets.

Nooit lieten de leveranciers enige verwondering blijken en nooit spraken ze met anderen over deze vreemde transporten.

Het gezelschap in de Grebolder bestond allereerst uit Henk Klok, de watermolenaar, met zijn vrouw Kaatje de Geus en hun dochter Vrouwtje. Ook dat schoolgaande kind moest de ernst van de situatie kennen, opdat het tegen niemand iets los zou laten over de inwoning, En voor zover mij bekend heeft Vrouwtje dat ook nooit gedaan. De drie echtparen waren Simon Italiaander (een zakenrelatie van Lou Kalverdijk) en zijn vrouw, Sallie en Annie Polak en hun dochter Gré en haar man Lou Italiaander (zoon van Simon).

.....

De grote razzia van 17 mei 1944 in Warmenhuizen had geen gevolgen voor de onderduikers in de Grebolder. De polder lag buiten de 'ijzeren ring' van de Duitsers.

Toen in september 1944 een snelle bevrijding uitbleef, werd mij gevraagd of ik niet voor valse persoonsbewijzen kon zorgen. Voor de LO organisatie was dat een zuivere routinehandeling. Aangezien de Afsluitdijk toen geblokkeerd was, kregen de ondergedoken mannen de identiteit van groentehandelaren uit Tietjerkstradeel. Deze gegevens waren moeilijk te verifiëren en later in het geheel niet meer. De ondergedokenen waren er de koning te rijk mee. Zonder problemen hebben ze de bevrijding gehaald.

.....

Ik sliep niet zo diep en toen ik de nacht van 16 op 17 mei bij de familie Vogelaar aan de Oudewal doorbracht, werd ik al heel spoedig wakker van het voorbijrazen van overvalwagens en het onaangenaam gebrul en geschreeuw van Duitse commando's.

.....

Ik wilde vluchten, maar de val was al dichtgeklopt: voor de deur stond een soldaat met geweer in de aanslag en achter het huis liepen er vijf in de kassen.

Huiszoeking

Ik begreep wel dat we huiszoeking zouden krijgen en daarom hebben we toen een galsteenkolië van de vrouw des huizes in scene gezet. Met enige achterdocht werd mijn verhaal geaccepteerd door het huiszoekingscommando. Ik kreeg de opdracht mijn papieren (persoonsbewijs en distributiestamkaart) te laten controleren in het Patronaatsgebouw.

Buiten gekomen sloeg de schrik mij om het hart, want overal in de weilanden en op de akkers stonden of lagen soldaten. Onder andere achter de in stelling gebrachte mitrailleurs. Ik realiseerde mij dat de vluchtweg van de onderduikers (per schuitje het waterrijke Geestmerambacht in) op een uiterst effectieve manier was geblokkeerd. Blijkbaar was de operatie met kennis van zaken voorbereid: de schuitjes waren 's nachts al door de soldaten ingepikt en daarmee hadden ze in korte tijd een 'ijzeren ring' om het dorp kunnen leggen.

Die kennis van zaken moesten ze wel via plaatselijk zeer goed bekenden hebben gekregen. Vermoedelijk is dat burgemeester Roos geweest

.....

Later bleek dat geen enkele onderduiker de kans had gekregen de polder in te vluchten. Ook de boeren die heel vroeg in de ochtend met het schuitje te melken gingen werden allemaal teruggestuurd.

.....

Controle

De situatie bij de controle in het Patronaatsgebouw werd velen snel duidelijk en de onderduikers die geen goede papieren hadden, maakten daar onmiddellijk gebruik van.

.....

Op weg naar de controle passeerden zij buiten het gebouw een grote groep die reeds gecontroleerd was en werd bewaakt door Duitse soldaten. Dit bood een kans. Als de soldaten even niet opletten, schoven ongecontroleerden tussen de rijen van de gecontroleerden. Hoevelen dit is gelukt valt niet na te gaan.

.....

Binnen het gebouw gekomen zag ik links een aantal Duitse officieren zitten met grote kaartenbakken voor zich, waarin zich het opsporingsregister bevond. Rechts achter de bar van de tapkast stonden vier mensen. Een ervan kende ik, dat was Piet Kleibroek die een boerderij bewoonde aan de

Westfriesedijk nabij het 'bosje'. De drie anderen, kennelijk een Joods echtpaar met een dochter van veertien jaar waren mij onbekend. (Later begreep ik dat het de familie Drukker-Cohen uit Alkmaar was met hun dochter Marianne).

Wat zal er in die mensen zijn omgegaan? Emoties vertoonden ze niet: de Duitse officieren zouden niet de minste interesse hebben kunnen opbrengen. Maar hoe is het mogelijk dat deze officieren elk meegevoel ontbeerden en zich leenden voor deze misdaad; hoe is het mogelijk met jezelf in het reine te blijven als je meewerkt om je medemensen, onder wie dit jonge meisje, de dood in te sturen?

Razzia

Tijdens de razzia kreeg ik niet de gelegenheid mij aan mijn gedachten over te geven. Ik passeerde zonder problemen het opsporingsregister (mijn activiteiten waren dus niet gesignaleerd bij de Sicherheitsdienst) en werd vervolgens buiten in de gelederen van de gecontroleerden opgenomen. Vlak voordat wij onder bewaking zouden afmarcheren verscheen mijn kameraad Jan Tesselaar met een onderduiker. Zij liepen vlak langs de gecontroleerden naar de ingang van het Patronaarsgebouw. Jan zag mij staan. Veel uitleg heb ik niet kunnen geven, maar ik pakte zijn metgezel bij de mouw en trok hem tussen de gecontroleerden. Jan liep rustig door en de onderduiker bleef stokstijf staan alsof hij daar al enige tijd als gecontroleerde had zoek gebracht.

De hele groep moest daarna afmarcheren naar de boerderij van Ruijter aan het eind van de Fabrieksstraat. Daar stonden we vroeg in de ochtend, samengedreven op het erf in de stromende regen, met het vooruitzicht dat we daar moesten blijven tot het einde van de razzia.